

		Foretaksnivå		Generelt dokument
Medikamentell kreftbehandling - opplæring og godkjenning				Side 1 av 4
Dokument ID: 1.2.2-18	Godkjent dato: 15.02.2024	Gyldig til: 15.02.2026	Revisjon: 5.02	

Generelle prosedyrer/Legemiddelhåndtering

Hensikt og omfang

Onkologi som fag er i kontinuerlig og rask endring og krever kontinuerlig oppdatering av egen kunnskap og kompetanse. God informasjon og opplæring er viktige tiltak for å sikre forsvarlig administrering av cytostatika til pasient og forhindre unødvendig eksponering av cytostatika og/eller dens aktive metabolitter.

Retningslinjen beskriver krav i forhold til opplæring og erfaring til sykepleiere som skal håndtere cytostatika. De samme kravene gjelder sykepleievikarer.

Tilbud om opplæring skal gis til alle nyansatte sykepleiere som skal administrere cytostatika og skal fortrinnsvis være gjennomført innen 6 mnd, men med mulighet for individuell vurdering av leder ut i fra sykepleierens kompetanse.

Ansvar

Leder av annet personell enn helsepersonell, som kan komme i kontakt med cytostatika eller cytostatikaholdig avfall, har ansvar for opplæring og informasjon til disse gruppene (f. eks renhold, portør).

Arbeidsgruppa har ansvar for oppdatering av prosedyren.

Bakgrunn og fremgangsmåte

Kun sykepleiere med godkjent opplæring kan på selvstendig ansvar administrere cytostatika (herunder oppsett og infusjon av intravenøse kurer samt utføre dobbeltkontroll). Opplæringen innebærer gjennomføring av e-læringskurs, delta på dagskurs, bestå kunnskapstest, praktisk opplæring og veiledning.

Gjennomføre fire e-læringskurs:

- Cytostatika og annen medikamentell behandling
- Medikamentell kreftbehandling - forebygging av ekstravasasjon
- Cytostatika – avfallshåndtering
- Medikamentell kreftbehandling CMS - sykepleier

Kompetansegivende dagskurs i medikamentell kreftbehandling gis i regi av arbeidsgruppen som er ansvarlig for utarbeidelse og gjennomføring av kurs og kunnskapstest.

Dagskurset inneholder:

- Indikasjon for behandling (cytostatika, antistoffer og immunterapi)
- Administrering av cytostatika og antistoffer.
- Forebygging, behandling og lindring av
- Bivirkninger hos voksne
- Immunterapi
- Elektronisk administrasjonssystem CMS
- Seneffekter
- Pasienterfaring

Kurset kan gi en oversikt men er ufullstendig og til lite nytte dersom ikke både vi som ansatte og avdelingen tar ansvar for kontinuerlig læring. Kursdeltager må sette seg inn de viktigste kurene som hun/han skal administrere. Enhetsleder må sikre at sykepleiere får tilstrekkelig anledning til egenlæring og annen læringsaktivitet.

Utarbeidet av: Arbeidsgruppe	Fagansvarlig: Christoph Muller	Godkjent av: Susanne Miriam Sørensen Hernes	
--	--	---	--

		Medikamentell kreftbehandling - opplæring og godkjenning			Side: 2 Av: 4
Dokument-id: I.2.2-18	Utarbeidet av: Arbeidsgruppe	Fagansvarlig: Christoph Muller	Godkjent dato: 15.02.2024	Godkjent av: Susanne Miriam Sørensen Hernes	Revisjon: 5.02

Generelle prosedyrer/Legemiddelhåndtering

Kursbevis utstedes etter gjennomført e-læringskurs og dagskurs med bestått kunnskapstest.

I tillegg:

1. for sykepleiere som skal arbeide ved onkologisk poliklinikk kreves dokumentasjon av 10 godkjente kurer gitt under veiledning og gjennomført prosedyrer under veiledning.
2. for sykepleiere som arbeider ved sengepost, med 1-2 forskjellige typer cytostatika, kreves dokumentasjon av tre kurer gitt under veiledning i enheten eller ved onkologisk poliklinikk.

Kurset kan ha deltakere fra kommunehelsetjenesten og sengepost som kun deltar på kurs, men ikke gjennomfører den praktiske delen.

Leder skal tildele kompetanseplan med kompetansekrav som skal dokumenteres av den enkelte i Kompetanseportalen. Nærmeste leder plikter å følge opp kompetansen av hver av sine medarbeidere.

Innhold og krav til informasjon/opplæring

I følge "Forskrift om utførelse av arbeid" skal arbeidsgiver sørge for at arbeidstaker og verneombud får løpende informasjon om ([1](#)):

1. de farlige kjemikaliene som forekommer eller kan forekomme på arbeidsplassen, kjemikalienes navn, den risiko de medfører for arbeidstakernes helse og sikkerhet, og hvilke grenseverdier og administrative normer som gjelder for kjemikaliene.
2. den foretatte risikovurderingen og vesentlige endringer i denne
3. riktig bruk av det arbeidsutstyret som anvendes
4. nødvendige vernetiltak for sikker utførelse av arbeidet
5. håndtering av driftsforstyrrelser og nødssituasjoner som kan oppstå.

Opplæringen av sykepleiere bør inkludere:

- Kunnskap om de enkelte stoffene og potensielle farer ved å håndtere disse ([2,3](#))
- Rutiner for å forhindre eksponering ([2,3](#))
- Vask/ vedlikehold av rom og utstyr ([2](#))
- Praktiske rutiner for utblanding, administrering og avfallshåndtering

For godkjenning til administrering av cytostatika må sykepleiere som skal administrere medikamentell kreftbehandling ha:

- deltatt på dagskurs i Medikamentell kreftbehandling og gjennomført e-læring som beskrevet over.
- bestått kunnskapstest. Deltakere som stryker på kunnskapstesten har anledning til å ta opp igjen testen 2 ganger, men behøver ikke å delta på nytt kurs.
- fått opplæring og gitt 10 cytostatikakurer/ immunterapi iv under veiledning av sykepleier som allerede har godkjenning. (Sykepleiere som arbeider ved sengepost med 1-2 forskjellige typer cytostatika må gi 3 kurer) Det tilstrebes at det er ulike kurer som administreres. Ved kurer som går over flere dager gjelder kurforløpet som går i løpet av en vakt som en kur. Hvis sykepleier kan dokumentere administrasjon av like mange kurer ved annen institusjon kan dette godkjennes. De 10 kurene gitt under veiledning dokumenteres i Kompetanseportalen.
- Fått praktisk opplæring i bruk av CMS i enheten
- Når man i Kompetanseportalen kvitterer for mottatt og gitt opplæring/veiledning betyr dette at sykepleier under veiledning har hatt ansvaret for hele kuren inkl. innleggelse av venekanyler/tilkobling til sentralt kateter, selve administreringen og håndtering av avfallstoffer. Man skal også ha forstått hvilke kritiske parametre man

 SØRLANDET SYKEHUS		Medikamentell kreftbehandling - opplæring og godkjenning			Side: 3 Av: 4
Dokument-id: I.2.2-18	Utarbeidet av: Arbeidsgruppe	Fagansvarlig: Christoph Muller	Godkjent dato: 15.02.2024	Godkjent av: Susanne Miriam Sørensen Hernes	Revisjon: 5.02

Generelle prosedyrer/Legemiddelhåndtering

skal være spesielt oppmerksom på (eks akutte reaksjoner), ha forståelse for hvorfor tilleggsmedikasjon, pre- og posthydrering eventuelt gis og hvordan kur og observasjoner skal dokumenteres.

- gjennomført prosedyrer under veiledning

-
- Ansatte som har fullført videreutdanningen i kreftsykepleie behøver ikke gjennomføre kurs. Disse sykepleierne må gi 10 kurer under veiledning dersom de ikke kan dokumentere å ha gjort dette i praksis.
 - Ansatte som kan dokumentere kurs fra annet sykehus/annet nordisk land og har erfaring med å gi cytostatika, behøver kun ta cytostatika-kunnskapstest og gi to kurer under veiledning.
 - Ansatte som har arbeidet med å gi cytostatikakurer før kompetansegivende kurs ble iverksatt behøver kun å delta på kursdagene og bestå kunnskapstesten. Ikke nødvendig med dokumentasjon av veiledning.

I veiledningen inngår praktisk øvelse i:

- Klarering av lege (blodprøver med mer)
- Følge rutiner for elektronisk bestilling/ skjema
- Kontroll av premedikasjon
- Kontroll av cytostatika medikament
- Kontroll av rett pasient
- Kontroll av venekanyler/ VAP/ CVK/ Piccline
- Påsetting av IV sett
- Tilkobling av cytostatikakur
- Kontroll av hastighet
- Observasjoner underveis
- Frakobling av cytostatikakur
- Evt annet.....

Under hvert av disse punktene inngår flere sjekkpunkter.

Definisjoner

- **Håndtering av cytostatika** – Oppbevaring, tilberedning av pasientdoser, utlevering eller administrering av legemiddeldosene til den enkelte pasient, håndtering av avfall og avfallsprodukter.
- **Cytostatika** – Cytostatika klassifisert i ATC gruppene L01A- L01XA og L01XX betraktes som potensielt farlige for helsepersonell (2).
- **Metabolitter** – Omsetningsprodukter av en kjemisk forbindelse (i denne sammenheng cytostatika)

Avvik

Avvik i forbindelse med administrering av cytostatika meldes i sykehusets avvikssystem.

Referanser

1. [Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav \(forskrift om utførelse av arbeid\)](#)
2. Dahl O, Lehne G, Baksaa I, Kvaløy S, Christoffersen T. [Cytostatikaboken](#). 7. Utgave. Farmakologisk Institutt: Det medisinske Fakultet, Universitetet i Oslo: Kap. 37, 2009.
3. Nixon S and Schulmeister L: [Safe Handling of Hazardous drugs: Are you protected?](#) Clinical Journal of Oncology Nursing. 2009 Aug. Vol. 13, No. 4; s433-439.
4. Praktiske rutiner for utblanding av cytostatika (Flekkefjord)
5. Administrering og avfallshåndtering (under utarbeidelse)

 SØRLANDET SYKEHUS	Medikamentell kreftbehandling - opplæring og godkjenning				Side: 4 Av: 4
Dokument-id: I.2.2-18	Utarbeidet av: Arbeidsgruppe	Fagansvarlig: Christoph Muller	Godkjent dato: 15.02.2024	Godkjent av: Susanne Miriam Sørensen Hernes	Revisjon: 5.02

Generelle prosedyrer/Legemiddelhåndtering

Kryssreferanser

[I.3.27-1](#)

[II.SOF.MEF.M-](#)

[F.1.1.3.1-1](#)

[Legemiddelhåndtering - Medikamentell kreftbehandling, SSHF](#)

[Tilberedning av cytostatika ved onkologisk enhet SSF](#)

Eksterne referanser